

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobce: **O. S.**, proti žalované: **Policie České republiky, Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy**, se sídlem Kaplanova 2055/4, Praha 4, v řízení o kasační stížnosti stěžovatelky: **Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s.**, se sídlem Kovářská 939/4, Praha 9, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 3. 2019, č. j. 2 A 14/2019 – 18,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 3. 2019, č. j. 2 A 14/2019 – 18, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Rozhodnutím žalované ze dne 22. 2. 2019, č. j. KRPA-443831-44/ČJ-2018-000022, bylo rozhodnuto o prodloužení doby zajištění žalobce za účelem správního vyhoštění podle § 124 odst. 3 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, o 60 dnů.

[2] Rozhodnutí žalované napadl žalobce správní žalobou, v níž požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů. Žádost odůvodnil tím, že nezná české právo, je zajištěn v zařízení pro zajištění cizinců, je bez prostředků a majetku, není schopen bránit svá práva a nemůže si sám zajistit potřebnou právní pomoc advokáta. Výslovně požádal o ustanovení JUDr. Ing. Jakuba Backy, advokáta se sídlem Šlejnická 1547/13, Praha 6, ve kterého má důvěru, je s ním v kontaktu a jenž je s jeho případem v obecné rovině seznámen.

[3] Městský soud v Praze (dále jen „*městský soud*“) výrokem I. usnesení ze dne 5. 3. 2019, č. j. 2 A 14/2019 – 18, ustanovil zástupkyní žalobce pro řízení o žalobě Organizaci pro pomoc uprchlíkům, z. s., se sídlem Kovářská 939/4, Praha 9. Výrokem II.

tohoto usnesení městský soud zamítl návrh žalobce na ustanovení JUDr. Ing. Jakuba Backy, advokáta. Městský soud konstatoval, že u žalobce jsou splněny podmínky pro ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Považoval však za hospodárnější ustanovit žalobci uvedenou zástupkyni, která je právnickou osobou poskytující právní pomoc uprchlíkům a cizincům (včetně zajištěných osob) a která nadto obdržela dotaci z veřejných prostředků na úhradu finančních nákladů spojených s poskytováním právních služeb v zařízeních pro zajištění cizinců. Této zástupkyni totiž nenáleží odměna za zastupování, ovšem ustanovenému advokátovi by musel městský soud odměnu vyplatit. Městský soud uzavřel, že ustanovená zástupkyně je schopna dostatečným způsobem hájit práva žalobce.

[4] Usnesení městského soudu napadla v celém rozsahu kasační stížností Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s. (dále jen „stěžovatelka“), a to z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[5] Stěžovatelka v kasační stížnosti v první řadě namítá, že byla ustanovena zástupkyní žalobce bez svého předchozího souhlasu. Přitom podle § 29 odst. 4 občanského soudního řádu

(dále jen „o. s. ř.“), ve spojení s § 64 s. ř. s. lze jinou osobu než advokáta jmenovat opatrovníkem, jen pokud s tím souhlasí. V souladu s argumentem *a maiori ad minus* se uvedené pravidlo uplatní i v případě ustanovení zástupce (neboť ustanovený zástupce má oproti opatrovníkovi ještě významnější postavení). Stěžovatelka může žalobce zastupovat v řízení ve věci mezinárodní ochrany na základě § 35 odst. 5 s. ř. s., který ovšem nepředpokládá poskytování právní pomoci uprchlíkům nebo cizincům za odměnu. Stěžovatelka má toliko právo na náhradu účelně vynaložených nákladů. Postup městského soudu, který stěžovatelku ustanovil zástupkyní žalobce, aniž by předtím zajistil její souhlas s ustanovením, byl nezákonný. Stěžovatelka v této souvislosti odkazuje na judikaturu Nejvyššího správního soudu, která její argumentaci potvrzuje. Dále uvádí, že postupem městského soudu byl rovněž porušen ústavně zakotvený zákaz nucených prací.

[6] Na výše uvedených závěrech podle stěžovatelky nic nemění ani skutečnost, že stěžovatelce byla poskytnuta dotace na financování právního poradenství zajištěným cizincům. Finanční prostředky v poskytnutém grantu jsou přísně účelově vázány. V rámci udržení kvalitního zastupování a kvalitní právní pomoci nelze plošně zastupovat všechny osoby,

které podají žalobu proti rozhodnutí o zajištění. Dotace poskytnutá Ministerstvem vnitra se vztahuje pouze na klienty, kteří mají zájem být do projektu začleněni a kteří se dostavují k právnímu poradenství. V dané věci žalobce požadoval ustanovení advokáta. Pokud by na svém požadavku setrval, nemůže stěžovatelka náklady spojené s jeho zastupováním hradit z předmětné dotace. Mimo to je uvedený grant omezen co do výše i trvání. Může tak dojít k situaci, že stěžovatelka již prostředky z tohoto grantu nebude disponovat, ale přesto bude nadále povinna zastupovat žalobce bez nároku na odměnu. Pokud by napadené usnesení nezůstalo v praxi ojedinelým, stěžovatelce by prostředky poskytnuté z veřejných zdrojů nepostačovaly a dostala by se do tíživé personální a finanční situace. Toto nebezpečí ostatně akcentoval i kasační soud ve své předchozí judikatuře. Stěžovatelka navrhuje zrušení napadeného usnesení a vrácení věci městskému soudu k dalšímu řízení.

[7] Žalobce ani žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřili.

pokračování

[8] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti. Ve vztahu ke stěžovateli konstatuje, že ta nebyla účastníkem řízení před městským soudem a není ani osobou zúčastněnou na řízení (§ 102 s. ř. s.) či osobou, která práva osoby zúčastněné na řízení uplatnila až po vydání napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Právo zástupce podat kasační stížnost proti usnesení, jímž byl soudem ustanoven k zastupování, však bylo nad rámec doslovného znění zákona uznáno judikaturou (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 8. 2005, č. j. 3 Azs 187/2005 – 52, publ. pod č. 684/2005 Sb. NSS, ze dne 23. 1. 2014, č. j. 9 As 136/2013 – 28, nebo ze dne 18. 6. 2014, č. j. 9 As 163/2014 – 25; všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). Kasační stížnost stěžovatelky byla podána včas a za stěžovatelku jedná její ředitel, který má vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud dále netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, neboť napadeným usnesením bylo rozhodováno toliko o procesní otázce a řízení před městským soudem jím nekončilo (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS, a rozsudek téhož soudu ze dne 29. 6. 2017, č. j. 2 As 220/2017 – 23).

[9] Důvodnost kasační stížnosti vážil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[10] Kasační stížnost je důvodná.

[11] K otázkám, které jsou nastoleny v tomto řízení, se Nejvyšší správní soud opakovaně vyjádřil například v již výše uvedených rozsudcích č. j. 9 As 136/2013 – 28, č. j. 2 As 220/2017 – 23 a č. j. 9 As 163/2014 – 25, dále pak v rozsudcích ze dne 1. 10. 2014, č. j. 1 As 104/2014 – 26, ze dne 4. 4. 2017, č. j. 2 As 70/2017 – 19, ze dne 4. 10. 2017, č. j. 3 As 154/2017 – 32, ze dne 12. 12. 2017, č. j. 7 As 286/2017 – 18, a v řadě dalších rozhodnutí.

[12] Nejvyšší správní soud neshledal důvod k odklonu od svých dříve vyslovených závěrů, proto se jich v tomto řízení přidržel, přičemž v podrobnostech odkazuje na odůvodnění výše jmenovaných rozhodnutí. Níže soud připojuje stručné shrnutí argumentace rozhodné pro nyní posuzovanou věc.

[13] Stěžovatelkou poukazovaný § 29 odst. 4 o. s. ř., podle něhož lze jinou osobu než advokáta jmenovat opatrovníkem, jen jestliže s tím souhlasí, je třeba za užití § 64 s. ř. s. podpůrně aplikovat i při ustanovování zástupce účastníku řízení. Dospěje-li tedy soud k názoru, že existují důvody, proč zástupcem účastníka řízení ustanovit nikoli advokáta či jinou osobu poskytující specializované právní poradenství (§ 35 odst. 2 s. ř. s.), je povinen předem zjistit, zda osoba ustanovovaná zástupcem se svým ustanovením souhlasí. To platí také v případech, kdy má být zástupcem ustanovena právnická osoba uvedená v § 35 odst. 5 s. ř. s. (jakou je stěžovatelka), a to již z toho důvodu, že tato osoba nemá právo na odměnu za zastupování, nýbrž jen právo na náhradu účelně vynaložených nákladů (k tomu viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 9. 2008, č. j. 4 Azs 51/2008 – 79).

V opačném případě by mohlo dojít k porušení ústavně zakotveného zákazu nucených prací a služeb, neboť znakem nucené práce je to, že je vymáhána pod pohrůžkou jakéhokoli trestu a osoba se k ní nenabídla dobrovolně (nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12, dostupný z <https://nalus.usoud.cz/>).

[14] Z obsahu soudního spisu v dané věci vyplývá, že stěžovatelka nebyla před vydáním napadeného usnesení dotázána, zda souhlasí s tím, aby byla ustanovena zástupkyní žalobce (z její kasační stížnosti je pak zřejmé, že s tímto postupem nesouhlasí ani dodatečně). V tom lze spatřovat pochybení, které činí napadené usnesení nezákonným (srov. judikaturu citovanou v odstavci [11] výše).

[15] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené napadené usnesení městského soudu podle § 110 odst. 1, věty první před středníkem s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Městský soud je v dalším řízení vázán právním názorem vysloveným kasačním soudem v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Při nezměněné skutkové situaci bude třeba uvažovat o ustanovení jiného zástupce žalobce, než je stěžovatelka.

[16] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 9. května 2019

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu